

Vosaltres(ALDC, VIII, 1924. *Vosaltres*)

Vosaltres, “pronom personal de segona persona de nombre plural, mot amb què l’autor d’un enunciat designa col·lectivament, en el context d’aquest enunciat, les persones a qui s’adreça o entre les quals hi ha aquella o aquelles persones a qui s’adreça, però no l’autor de l’enunciat” (DIEC), és un compost de *vós* (< vōs ‘vosaltres’) i *altres* (< ALTEROS), que va substituir l’antic *vós* (s. XIII) i que es va reservar a l’ús respectuós cap a una sola persona. Anfós Par (1923: 22), basant-se en Meyer-Lübke, explica així l’origen de *vosaltres*: “La naixença d’aytal combinació fou causada per la fretura de distingir una, ‘vos’, o *diverses* persones, ‘vos alteri’, en períodes apostrofròfics mancats de verb. Anx que no sigui precisament per aquesta sola construcció, no hi ha dubte que des lo moment qu’hom usà en lloch de la segona persona del singular ‘tu’, la corresponent del plural ‘vos’, calia distingir la singularitat ‘vos’ de la pluralitat ‘vos alteri’. Y tampoch hi ha dubte qu’aytal distinció no procehía en la primera persona. Açò confirmen los clàssichs catalans, per exemple, la *Crònica del Rey Jaume*, usant lo mer ‘nos’ enfront de ‘vosaltres’; y ço mateix nos prova Metge” (veg. també Gili i Gaya, 1946 i W. Giese, 1963-1968; reforça aquesta explicació l’ús que fa Agramont de *nós*, com a primera persona, enfront de *vosaltres*, com a segona persona, Veny, 1971: 127-128) (veg. mapa 1170).

L’originari *vosaltres* presenta, com *nosaltres*, nombroses var. pròpies del desgast sofert pel seu ús freqüent, exposat a la dissimilació de líquides i a la variació del morfema: *vosaltres/vosaltros*, per atracció dels plurals en -os; *vosautri*s 7, pel contacte amb l’oc.; *vosatres/vosatros*, per dissimilació eliminatòria de líquides. La caiguda de la [z] intervocàlica ha originat *valtres/valtros/voltros*, els dos primers alterats en *vatres/vatros*, per una nova dissimilació eliminatòria de líquides.

A notar la forma de respecte, *ostéus* ‘vostès’ 189, amb pèrdua de la labial, a partir de contextos en què el pronom apareix en posició intervocàlica per fonosintaxi, i amb un plural analògic de *vuitens*, *blens*, *terraplens*, etc.

En la distribució areal de les var. notem que *vosaltros* es troba sobretot en ross., *vosaltres/vosatres* especialment en cat. central, que comparteix *vosatros* amb el val. central i mer., al qual s’uneix *vatros/vatres* a la part sept. i tort.; *vatres* apareix en poblacions del cat. nord-occ. (també a 44) que exhibeix una àrea més compacta de *valtres* a la Franja; *valtros* és propi del mall. i men. En les loc. 86, 127, *vosaltres* és poc usat enfront de les var. més populars *valtres/valtros*.

Vosaltres és l’únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

